

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
Leadership of School Administrator Under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1

นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร**

ดร.ประภัสร์ สุภาสอน ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 และหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 72 คน และครู จำนวน 272 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกัน
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน
4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกัน

ABSTRACTS

This research proposed to study the leadership of school administrators under Sakon Nakhon primary educational service area office 1 and find for leadership development approach of school administrators by classified according to the holding a position status working experience and size of school such as 72 school administrators and 272 teachers, total 344 people. The instruments to use collecting data in this research are five-level rating scale questionnaire and statistics used in data analysis are percentage, mean, standard deviation and the One-way ANOVA.

This research founded that

1. Leadership of school administrators under Sakon Nakhon primary educational service area office 1, total is high level.

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร

2. Leadership of school administrators under Sakon Nakhon primary educational service area office 1, according administrators and teachers opinions have differences.

3. Leadership of school administrators under Sakon Nakhon primary educational service area office 1, according administrators and teachers opinions and teachers who have a different working experience they have different opinions.

4. Leadership of school administrators under Sakon Nakhon primary

ภูมิหลัง

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรมที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งให้เห็นอย่างชัดเจน ได้แก่ องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรในภาครัฐหรือองค์กรในภาคเอกชนต่างก็ต้องปรับเปลี่ยนองค์การของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการแข่งขันระหว่างองค์กร สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานในสังคมที่รวบรวมเอาสมาชิกที่มีวัตถุประสงค์ในการ ดำเนินงานที่เกี่ยวกับการศึกษามาปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และบุคคลสำคัญที่มีส่วนผลักดันองค์กรไปสู่ความสำเร็จก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปกครองบังคับบัญชา หรือมีลักษณะภาวะผู้นำ (leadership) ที่สามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถ หรือเรียกว่า ร่วมมือทั้งทางกายและจิตใจ แล้วหลอมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับผู้นำ ให้สามารถดำเนินงานไปสู่ จุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ สามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมายซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษานับได้ว่ามีบทบาท สำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้จัดการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว และประหยัด (บรรพต รังงาม, 2555, หน้า 2)

ในการจัดการศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายประการประการหนึ่ง ที่สำคัญ คือ ผู้บริหารภายในสถานศึกษาซึ่งมีอิทธิพลทั้งในทางบวกและทางลบต่อคุณภาพ การจัดการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู เพราะเป็นผู้นำนโยบายและหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญในการกำกับติดตามและนิเทศครูในสถานศึกษาผู้บริหารจึงต้องเปรียบพร้อมด้วยคุณลักษณะหลายประการ มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม มีความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะความเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและประสานงานให้ครู ทุกคนทำงานร่วมกันได้ นอกจากนี้การครองตนของผู้บริหารยังมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรรวมทั้งขวัญและกำลังใจของครูอีกด้วย ความสำเร็จของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้นำเป็นสำคัญในการบังคับบัญชาดูแลและควบคุมการบริหารงาน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาการใช้ศิลปะจูงใจให้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เมธิญา นนท์ศรี, 2555, หน้า 2)

ภาวะผู้นำที่ดีมีคุณค่าต่อการนำและการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายได้เป็นอย่างดี และมีค่ายิ่ง ในการศึกษา เพื่อปรับไปสู่การปฏิบัติ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และเป็นองค์กรแห่งความรู้ ซึ่งจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรภารกิจหลักสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การพิจารณาและวิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษาและพัฒนาแผนการเพื่อการแก้ปัญหานั้นๆ และมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยรวม คือ การวางแผนและจัดองค์การ การตัดสินใจ

การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน การควบคุม การเป็นตัวแทน องค์การ การประสานงาน การให้คำปรึกษา การนิเทศ และการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำในทุกๆ ด้าน เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำและความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ การมีความสามารถ วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การประสบผลสำเร็จ ความรับผิดชอบ การเข้าไปมีส่วนร่วม การมีตำแหน่งทางสังคม การรู้และเข้าใจสถานการณ์ มีความกล้าหาญ มีคุณธรรม การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การมีพลังก่อให้เกิดศรัทธาและการปรับปรุงงานเป็นระบบ ดังนั้น หากผู้บริหารสถานศึกษาเกิดสภาพ “ภาวะผู้นำบกพร่อง” ในคุณลักษณะเบื้องต้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น อาจทำให้ การบริหารสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (จักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ, 2553, หน้า 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 176 โรงเรียน ตั้งกระจายอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนในเขต 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกุดบาก อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอเต่างอย อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอโพนนาแก้ว อำเภอภูพาน ซึ่งมีข้าราชการครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2077 คน ดังนั้นจึงมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันตามบริบทของชุมชน สังคม ในแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างโรงเรียน กับชุมชน หรือความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรรู้ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วใช้ ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการปัญหาต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กรหรือหน่วยงาน ด้วยศาสตร์และศิลป์ โดยแสดงถึงพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกอย่างสร้างสรรค์หรือสร้างศรัทธา และสร้างความ กลมเกลียว ความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตามเพื่อปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำหรือ ผู้บริหารต้องการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ให้ปฏิบัติงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ตนคิด ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามของการวิจัยไว้ดังนี้

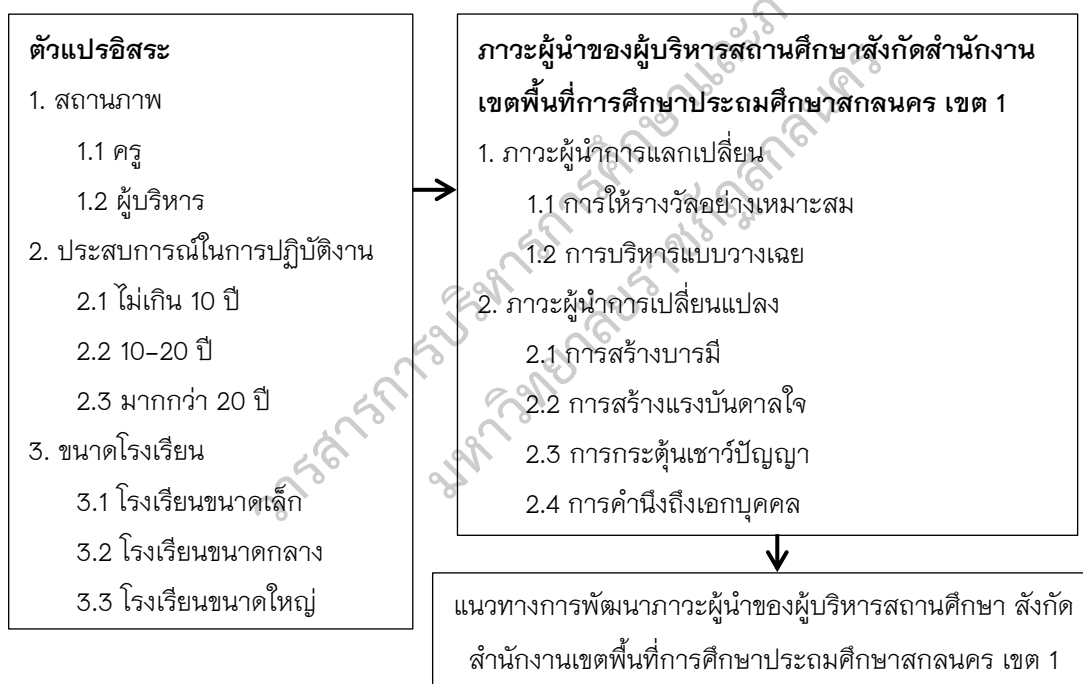
1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูแตกต่างกันอย่างไร
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน
5. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,253 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 176 คน ครู จำนวน 2,077 คน จากโรงเรียน 176 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 331 คนซึ่งได้จากการเทียบตารางของ Kerjic และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนคติของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีลักษณะ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check Kist) ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นลักษณะของแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's 5 Scale) ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ตอน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การแลกเปลี่ยนและ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์หนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูลในการหาคุณภาพของเครื่องมือ
2. ขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถาม โดยระบุวันเวลาและสถานที่ในการส่งคืน
3. รวบรวมแบบสอบถามคืนมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ดำเนินการจัดทำตาม ขั้นตอนการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ชนิด Independent Samples การทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการคำนึงถึงเอกบุคคัล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา ด้านการสร้างบารมี ด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม ด้านการบริหารงานแบบวางเฉย ตามลำดับ
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษา และครูมีความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจการกระตุ้นเชาว์ปัญญา การคำนึงถึง

เอกบุคคณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสร้างบารมี มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือไม่มีความแตกต่างกัน

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียงด้านเดียว คือการคำนึงถึงเอกบุคคณ ส่วนด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม การสร้างบารมี การกระตุ้นเชาว์ปัญญา มีความคิดเห็นแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้รางวัลอย่างเหมาะสมแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการบริหารงานแบบวางเฉยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการสร้างบารมีแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจไม่แตกต่างกัน ด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญาแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการสร้างบารมีแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการคำนึงถึงเอกบุคคณไม่แตกต่างกัน

5. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

5.1 การสร้างบารมี ควรจัดการอบรมพัฒนาผู้บริหารให้ทราบถึงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติทิศทางของการจัดการศึกษาเป้าหมายขององค์กรเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้การบริหารงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ยึดความเป็นธรรม

5.2 การกระตุ้นเชาว์ปัญญา ควรใช้คำถามแสดงความคิดเห็นเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ๆ เปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานสร้างแรงจูงใจ จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการระดมพลังสมองให้คิดแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นทีมฝึกการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างความเชื่อมั่นในองค์กรให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ และประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์อย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความมุ่งหมายและสมมุติฐานของงานวิจัย ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากการศึกษาภาพการณเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ ด้านการคำนึงถึงเอกบุคคณ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา ซึ่งได้สอดคล้องกับจรรยาวัฒ ศรีสร้อย (2551, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อยู่ในระดับมาก

และคิติพิท พิมโม (2552, บทคัดย่อ) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากการศึกษาผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน งานวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีการแสดงศักยภาพของผู้บริหารที่โดดเด่นในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านกาให้รางวัลอย่างเหมาะสม การบริหารงานแบบวางเฉย การสร้างบารมี การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นชาวปัญญา การคำนึงถึงเอกบุคคคล เกิดจากผู้บริหารมีการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองโดยเข้ารับการอบรม การศึกษาต่ออยู่เสมอ และการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ร่วมกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ดำเนินการจัดหลักสูตรอบรมผู้บริหาร ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องมานานโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีทักษะ ประสพการณ์ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542) จากเหตุผลข้างต้นทำให้แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการตีความภาวะผู้นำของผู้บริหารแตกต่างกันออกไป เพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีภาระงานหลายหน้าที่ ต้องร่วมงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาในหลายบทบาท ผู้ใต้บังคับบัญชาจะเห็นเฉพาะในบทบาทหน้าที่ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ต้องแสดงออกเฉพาะเจาะจงต่องานที่มีต่อแต่ละบุคคลเท่านั้น ดังนั้นการร่วมงานกับผู้บริหารจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาค้นเคยภาวะผู้นำเพียงด้านเดียวในแต่ละงาน หากการสำรวจความคิดเห็นต้องอาศัยหลากหลายบุคคล จึงเกิดความแตกต่างของข้อมูลขึ้น ซึ่งเมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาตีความ จึงสรุปได้ว่าภาวะการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ คิติพิท พิมโม (2552, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี จำแนกตาม เพศและวิทยฐานะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และสอดคล้องกับจิระวุฒิ ศรีสร้อย (2551, บทคัดย่อ) กล่าวว่าผู้บริหารและครุผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากการศึกษาผู้บริหารและครุที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมของการวิเคราะห์ Scheffe (Scheffe Method) ในด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม การบริหารงานแบบวางเฉย การสร้างบารมี การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นชาวปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จะมีเฉพาะการคำนึงถึงเอกบุคคคลที่มีนัยสำคัญ .01 เพียงด้านเดียว ผลงานวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ผู้นำจะปฏิบัติต่อผู้ตามแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสามารถของผู้ตาม ซึ่งความต้องการและความสามารถของผู้ตามจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์การทำงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีประสบการณ์น้อยจะถูกผู้บังคับบัญชาปฏิบัติในรูปแบบของการสอนงาน และการทำงานจะอยู่ถูกวางรูปแบบอย่างเข้มงวด เนื่องจากการปฏิบัติงานยังขาดความเชี่ยวชาญและความรู้ความสามารถ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีประสบการณ์มานานผู้บังคับบัญชาปฏิบัติในอีกรูปแบบหนึ่งคือกระตุ้นให้คิดหาแนวทางการทำงานที่แปลกใหม่ พัฒนาจากเดิม เพิ่มศักยภาพในด้านที่ถนัดเฉพาะเจาะจงลงไป และการทำงานจะอยู่ในรูปแบบปล่อยอิสระมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเทิดชัย อุทัยวี (2549, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำในการบริหารงานในโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ญัฐยานัน

มานุช (2553, บทคัดย่อ) เปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ จักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาราชการครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สมลักษณ์ รูปเชิด (2554, บทคัดย่อ) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารและครูที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงกับ สมมุติฐานงานวิจัยที่ตั้งไว้ ผลงานวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ขนาดของโรงเรียนมีผลต่อสิ่งแวดล้อม กฎการบริหารงาน ระเบียบการควบคุม แนวคิด และแนวปฏิบัติของผู้บริหารและครู อย่างเช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ กฎการควบคุม โรงเรียนนั้น จะเข้มงวด มีกฎระเบียบโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เนื่องจากต้องควบคุมนักเรียนในปริมาณที่มาก การควบคุมยากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งมีนักเรียนน้อยกว่า การควบคุมจะมีกระบวนการง่าย สะดวก และรวดเร็วกว่า หากแต่การออกกฎระเบียบบังคับใช้ในโรงเรียนหรือนโยบายที่บังคับใช้ภายในเขตการศึกษา ต้องเป็นไปในแบบแผนและยึดถือทิศทางเดียวกัน ซึ่งนโยบาย กฎข้อบังคับต่างๆ ต้องผ่านการวิเคราะห์และตัดสินใจ ขึ้นตรงกับผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละเขตการศึกษา ผู้บริหารและครูเป็นบุคคลผู้ต้องดำเนินการตามนโยบายของเขต การศึกษา ซึ่งขนาดของโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้บริหารและครู แต่หากต้องยึดปฏิบัติตามนโยบายเดียวกัน กับส่วนกลางของเขตการศึกษา ขนาดของโรงเรียนจึงส่งผลกระทบต่อทัศนคติภาวะการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สอดคล้องกับ สุวิมล ไตปิ่นใจ (2556, บทคัดย่อ) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มบางบ่อ 2 อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุวรรณิ์ เขยสมบัติ (2554, บทคัดย่อ) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในอำเภอขุขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ด้านการกระตุ้นให้ เกิดการใช้ปัญญาและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ด้านการบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยอ้อม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ร่วมงาน ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบ ผู้นำ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้ร่วมงาน ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและจริยธรรมสูง

1.2 ผู้บริหารควรกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ของผู้ตามให้เห็นวิธีการ หรือแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา โดยการทำให้ผู้ตามเข้าใจและยอมรับในบทบาท สร้างความมั่นใจและส่งเสริมคุณค่าของผลลัพธ์ที่ให้เป็นผลให้ผู้ตาม เกิดความพยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้นและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เช่น วุฒิศึกษา การศึกษา สถานภาพโสดหรือสมรสแล้ว เป็นต้น
- 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานในโรงเรียน หรือในองค์กรอื่นๆ
- 2.3 ควรหาแนวทางอื่นที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ในองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ. (2553). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิระวุฒิ ศรีสร้อย. (2551). ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐยานันท์ มานช. (2553). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเมืองจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรพต รังงาม. (2555). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปรีชา แซ่ซื่อ. (2553). ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลขององค์การ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ร.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เมธิญา นนท์ศรี. (2555). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพญาวังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาลำปาง เขต 35. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เพาะ : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศศิทิพ พิมโม. (2552). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะคติของผู้บริหารครูและผู้ปกครองสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สมลักษณ์ รูปเชิด. (2554). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวรรณี เขยสมบัติ. (2554). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล โตปิ่นใจ. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มบางบ่อ 2 อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรรารณณ์ ไปเจอะ. (2551). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.